

343

Peste deal răsare luna,
Mândra-mi face sămn cu mâna,
Cu mâna, cu mâneca
Să mă duc până la ea.
Colecția ȘTEFAN CĂMĂRAȘU, Larga, 1981

344

Mândruță din sat străin,
Gura ta miroase-a zin
Și brațele-a rujmălin,
Gura ta miroase-a bere
Și brațele-a viorele.

345

Inima mé tăt îmi zice:
- Du-te la mândra ș-o strânge
Și o strânge tare bine
Să nu plece de la tine.

346

Dragă-mi-i lelița mică
Că se suie pe optincă
Și-mi dă gură fără frică.
Colecția ION IUGĂ, Săliște de Sus, 1964

347

Tu mândruță, mândrulucă,
Fă-ț gura fântână-n luncă,
Când oi trece cu caru
Să beu apă cu clopu,
Când oi tré cu sania
Să beu apă cu gura.

348

Dusu-m-am în prundu săc
Doru mândrii să-l înec;
Strîgă frunza rătiții:
- Nu-neca doru mândrii!
Strîgă frunza ce de fag:
- Nu-neca doru cel drag.
Colecția ȘTEFAN CĂMĂRAȘU, Larga, 1981

349

Nici cu gându n-aș gândi
Cine m-ar știi ciufuli:
O sucită de picioare
Și-o-ndoită de spinare.
Colecția PETRICĂ SCĂUNAȘU
De la Veronica Buga, Stremț, 66 ani, 1974.

350

Tu mândruță, puișor,
Tânără te-ai dat la dor,
Tânără ca și frunza
Că ț-o plăcut gurița.
Colecția ȘTEFAN CĂMĂRAȘU, Larga, 1981

351

Plină-i casa de feciori,
Nu-s a badii ochișori,
Plină-i casa de voinici,
Ochii badii nu-s aici.

A. Șuth: Vasile Lucaciu

VALERIU ACHIM

Un dublu jubileu anulat de regimul trecut

Anul 1982, din perioada de vârf a comunismului "înfloritor" în România, întrunea toate condițiile pentru a marca împlinirea a 130 de ani de la naștere și 60 de ani de la moartea tribunului dr. VASILE LUCACIU, în care puteau fi implicate, fără nici o îndoială, ambele județe vecine - Satu

Mare și Maramureș, primul pentru că eroul nostru acolo a văzut lumina zilei - în comuna APA (1852) - al doilea, pentru că acolo a fost înmormântat, în comuna ȘIȘEȘTI (1922).

În acest fel, la nivelul celor două muzee județene Maramureș și Satu Mare s-a născut ideea unei colaborări pentru organizarea împreună a acestui dublu jubileu, idee acceptată, după o oarecare analiză, și de organele respective de partid și de stat. Ca principiu, problema era, deci, rezolvată în planul celor două județe, urmând ca să se obțină doar acordul forurilor centrale. Și s-a obținut în scurtă vreme, ori cel puțin așa ni s-a comunicat la acea vreme.

În fond, în ce consta acest dublu jubileu? În principal, dintr-o sesiune omagială de comunicări ce urma să se desfășoare în municipiul Satu Mare, sâmbătă, 30 ianuarie, în sala Filarmonicii de Stat, între orele 10-13 (cu o deplasare ulterioară la Muzeul memorial din comuna Apa) și în municipiul Baia Mare, duminică, 31 ianuarie, în sala mică a Casei de Cultură a Sindicatelor, între orele 10-13 (cu o deplasare la Complexul Muzeal Șișești).

Pentru sesiunea de comunicări s-au anunțat 15 personalități, oameni de știință, filosofi, cercetători ai fenomenului Lucaciu, muzeografi, simpatizanți, dintre care opt doctori în științe istorice, doi generali, trei muzeografi, din București, Cluj-Napoca, Timișoara, Tg. Mureș, Satu Mare, Baia Mare. Vom aminti câteva nume: Gen. (rez.) Victor Popescu, Satu Mare, cu tema "Am colaborat cu V. Lucaciu și fiul său Epaminonda (...) la delimitarea frontierelor României (1921-1922)"; prof. Univ. dr. Gheorghe Bulgăr, București, "Vasile Lucaciu, luptător pentru Unire. Toamna anului 1918 la Paris"; dr. Ion Iacoș, cercetător pr. București, "V. Lucaciu, promotor al luptei pentru înfăptuirea idealului unității naționale a românilor, 1914-1927".

S-au mai înscris cu importante comunicări științifice și cercetători: dr. Liviu Botezan, Cluj-Napoca, dr. Mihai Fătu, Timișoara, dr. Alex. Porțeanu și dr. Vasile Vetișanu, București, dr. Ioan Corneanu și Doru Radosav, Satu Mare, Nicolae Bănică, Liviu Bozga, Valeriu Achim ș.a., Baia Mare.

Desigur că la cele două obiective muzeale din Șișești și Apa urmau documentare, vizite, depuneri de jerbe de flori, întâlniri cu cetățeni, convorbiri ocazionale, scurte evocări ale vieții și activității marelui memorialist, om politic și diplomat român, dr. Vasile Lucaciu. În ambele locuri, programele urmau să se încheie cu spectacole omagiale, la care și-ar fi adus contribuția corurile din Roșiori, Apa, Finteușu Mare și, în mod firesc, Șișești, Cetățele ș.a.

A. Șuth: VASILE LUCACIU și ALEXIU BERINDE

Cască căscășaua,
Bagă flocoșaua,

Pune piticu.

(101109 vavzhu)

Ioan Nădișan: Casa părintească a lui Vasile Lucaiu, Apa - jud. Satu Mare

Referatele și comunicările programate urmau să devină materia primă pentru viitoarele publicații ale celor două muzee județene: "Satu Mare" și "Marmația". Diavolul a vrut însă altfel. Cu două zile înainte (mai exact, o zi și jumătate), un ordin telefonic venit din partea Secției de propagandă a C.C. al P.C.R. anulează întreaga manifestare, fără o motivație cât de cât serioasă și credibilă. Totul a căzut peste noi ca un trăsnet. Am protestat, dar degeaba. Lucrătura a fost dusă până la capăt. *Lucaciu, preot greco catolic, doctor de Roma, istoric, filosof, gazetar și editor, diplomat român de talie internațională, renumit politolog, îi amenință și din mormânt pe cei netrebnici, neîncrezători în lupta lui și în corectitudinea noastră.* Au mai trecut de atunci 20 de ani peste noi. Marele tribun Lucaciu, *LEUL DIN ȘIȘEȘTI*, a rămas același, timp în care noi, odată cu țara, am redevenit, sau încercăm să redevenim, ceea ce ar trebui să fim întotdeauna: oameni cinștiți, corecți, iubitori de neam și țară, cu respect nețărnut pentru lupta înaintașilor care ne-au păstrat limba străbună, tradițiile și obiceiurile strămoșești, care ne-au întregit și reîntregit țara în urma a două războaie mondiale pustiitoare. Acum, în 2002, se împlinesc 150 de ani de la nașterea părintelui Vasile, "*Leul de la Șișești*", și 80 de ani de la moarte. Se cade, zic eu, să reedităm - chiar dacă numai în plan județean - bunele intenții de atunci, din urmă cu două decenii. Sesiunea omagială de comunicări științifice se poate organiza, de data aceasta în noiembrie, aici, prin conlucrarea mai multor factori, în primul rând fiind vorba de Muzeul Județean Maramureș, Direcția Județeană Maramureș a Arhivelor Naționale, sub îndrumarea și cu sprijinul Direcției de Cultură, Culte și a Patrimoniului Cultural Național Maramureș, Prefectura Maramureș, Consiliul Județean Maramureș, Consiliile locale și Municipal Baia Mare ș.a. Vizite documentare se pot face la Șișești, Băsești, la expozițiile ce se vor organiza în acest scop de către Muzele din Baia Mare și Sighetul Marmației. Toate aceste manifestări vor fi și bune prilejuri de prezentare a filmului de scurt metraj "*Tribunul*", aflat în arhiva Centrului de Creație Populară Maramureș, a prezentării cărților de evocare istorică, în principal al volumului "*Dr. Vasile Lucaciu, luptător activ pentru unirea românilor*", apărut în anul 2000 la Editura "Gutinel" din Baia Mare. Participanții la aceste manifestări pot fi toți cei care-și iubesc țara, de la elev la student, de la tânăr la vârstnic, de la veteran de război la soldat în termen, buni creștini, oameni de nădejde ai țării aflate în plin proces de democratizare, modernizare și europenizare. Acest gest al nostru ar fi nu numai o dovadă de înalt și sincer patriotism, ci și o demnă și hotărâtă replică la toți cei ce azi - dornici de senzații tari - militează, mai pe față, mai în ascuns, pentru idei separatiste, centrifugale, numai să pară interesanți și profund gânditori în ale istoriei, dar din păcate se înșeală amarnic.

20 III 2002

**Brânză bună
În burduf de câne.**

Colecția DUMITRU IUGA

352

Sus i luna, jos i noru,
Departe-i mândru cu doru.
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980

353

Mândră cu păru pe ochi
Nu te teme de deochi
C-o mai fost fete ca tine
Și nu le-o deochet nime.

354

Vai de mine multe știi,
Tăt gândesc unde le ții:
Ai o gușă după cap,
Tăt mă mir unde-ț încap.

355

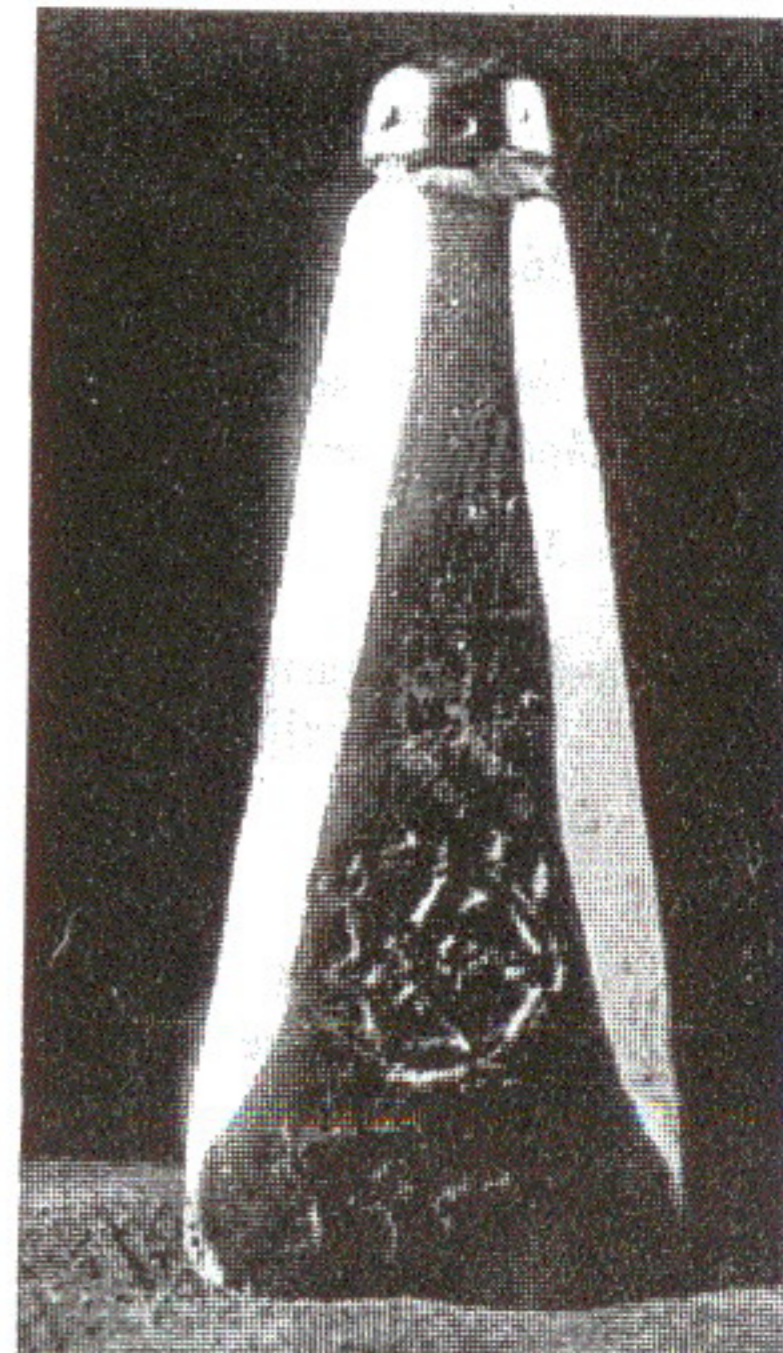
Frunzuliță de dudău
Am drăguță la liceu
Ș-o gătat mândra liceu
Și o ține ceapeu.
Ceapeu ce i-o dat:
Pantaloni și-o șapcă-n cap
Și-o bătut-o în ziare
Domnii de la Baia Mare
Ș-o bătut-o-n poptiruş
Domnii din Târgu Lăpuș.

356

De-ar avé mândrele minte
Când oi muri să mă cânte;
Da' mândrile-o nebunit:
M-o cântat și n-am murit;
Da' mândrile nebunesc:
Mă cântă și eu trăiesc.

357

Tu, fată de om avut,
Te-am chemat la joc, n-ai vrut,
Sărută-te mă-ta-n c..
C-oi juca eu și sîngur.

358

N-am sărutat de cându-s
Guriță cu dinte pus
Da' de-amu oi săruta
Că ș-o pus și mândra mea.

359

Mândruliță scurtă groasă
Bună de pticior la coasă:
Tată noaptea să cosăsc,
Noaptea să te cocoșăsc.

Colecția ȘTEFAN CĂMĂRAȘU, Larga, 1981

360

Când m-o făcut mama mé
O fost nor și ploaie gré
Și de asta nu-mi tihné.

De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980

361

Zis-o mama că mi-a da
Zestre când m-oi mărita
Căpătâiu codrului,
Fundu Bărăganului
Și coarnele dracului.

362

Zis-o socrii că mi-or da
Codru și cu ferică
Și fundu Banatului
Și coarnele dracului.

De la Ioana Vlad, 60 ani, 1980

363

Ceterucă galbână
Doru tău mă leangână.
Colecția DUMITRU IUGA, Săliște de Sus.

De la Vasile Iuga, 20 ani, 1980

364

Subțirelu-s ca ața,
Subțietu-m-o mândra.

365

Popa-i popă, până-i popă,
Dacă țipă haina jos
Și el i un păcătos.

366

Murit-o lelea de sete
Cu fântâna sub perete.

367

Datu-mi-o lelea guriță
Pe păzdării, sub meliță.

Colecția MIHAI OLOS

368

Uiaga-i în mâna mé
Ș-o-i întina cui oi vré
Ș-o-i întina mândrului
Că-i ca cranga tidrului,
Ș-o-i întina la badea
Că-i frumos ca viola.

I. Nădișan: Bustul lui George Pop de Băsești
la Casa Memorială, Băsești

Scrisoarea lui Vasile Lucaciu către George Pop de Băsești

Iubite Bade!

Mi-a părut bine că mi-ai scris din robia domestică
la care ne-a internat tirania trufașă și impertinentă
a vrăjmașilor neamului românesc. Eu am multă
mângâiere în această robie, dar și necaz.

Doi jandarmi mă păzesc ziua și noaptea. Vezi,
patima oarbă a stăpânitorilor. Întâi mi-au dat voie
să plec din țară, ba m-au trimis chiar să emigrez,
dar să nu mă mai întorc niciodată. Dar văzând că
nu m-am purtat cum cer ei, mă țin sub pază să nu
fug. Nu știu cum sunteți păziți voi. Eu și în
grădină sunt urmărit de jandarmii cari se postează
la distanță să nu mă piardă din vedere. Ce plăcere
e libertatea asta?

Nu împiedică pe țărani, ba-i îndeamnă să vină la

mine și să ia parte și ei la convorbiri. Vor să-mi întindă o cursă. Țăranii se agită
văzând penele de cocoș la ușă, mai mult decât i-aș agita eu. Răul e că mă
împiedică în activitatea mea.

Tatăl meu spunea: "Dacă vă lăsați să vă închidă, să vă calce libertatea națională, nu
meritați altă soartă. Dacă nu sunteți în stare să luptați, să cuceriți libertatea
națională, mergeți la pușcărie!"

Aceste idei mă muncesc teribil, când știu că cuvintele lui sunt purul adevăr.
Crede-mă că mi-e rușine să înalț fruntea insultată către cerul sfânt. Mă cuprinde
dorul să spăl această pată, să răzbun umilirea suferită.

O singură mângâiere am: conștiința îmi șoptește că nu vom muri nerăzbunați.
De la Lugoj am primit sentință favorabilă. Episcopul din Gherla cu tot consistoriul
sunt pedepsiți, reprobați și procedura lor declarată ilegală, anticanonică, arbitrară.
Bunul Mihai încearcă să ne împace. Intenția lui a umbrit efectul, căci Szabo,
rușinat și foc de mânie, că mi s-a făcut dreptate, m-a chemat la el, la consistor și
din nou m-a suspendat din preoție.

Eu din nou am apelat la Roma la Ponticele Melius informandorum. Acum vor intra
în activitate Vaszary-Kolos, Schlauch și guvernul maghiar ca să forțeze pe Papa să
dea o sentință în favoarea lor, adecă a lui Szabo și a guvernului, pe placul spiritului
dușmănos bisericii și neamului nostru.

Așa stau cu parochia. Dacă aș fi liber aș putea lucra, conform cerințelor interesului
neamului nostru.

Sper că ne vom întâlni la Budapesta. În închisoare vom fi probabil împreună numai
un timp scurt. Pe mine mă vor duce la Satu Mare în temniță ordinară, unde voi fi
supus la chinuri. Se așteaptă numai aprobarea Curiei. Aștept să fiu dus la
desbaterea finală.

De la Sibiu n-am primit nimic.

Wekerle vine la Satu Mare. Românii noștri se vor purta bine.

Teamă e că unele elemente mizerabile se vor compromite.

Am trimis o scrisoare deschisă lui Hieronymi. Îți atrag atenția asupra ei.

Salutare ilustre robule. Te îmbrățișează cu stimă și dragoste un alt rob, cel mai
devotat și iubitor dintre robi.

Șișești, 25 Iulie 1895

Dr. Vasile Lucaciu

*Un picior încoa',
Un picior înolo*

*Că-am un ptic de lucru-acolo.
(Mesticatul coleșei)*

Colecția ȘTEFAN CĂMĂRAȘU, Larga, 1981